

W Z Ó R U M O W Y Z P M ... .. / 2 0 1 9

zawarta dnia ..... **2019 roku** w Mielcu pomiędzy **Gminą Mielec z siedzibą w Mielcu ul. Głowackiego 5, 39-300 Mielec** reprezentowaną przez:

P. Józefa Piątka – **Wójta Gminy**
 przy kontrasygnacie:
Skarbnika Gminy - **P. Małgorzaty Cyran**
 zwaną w dalszej części umowy „**ZAMAWIAJĄCYM**”

A

.....
 .....

zwaną w dalszej części umowy „**WYKONAWCĄ**”, reprezentowaną przez:

.....
 .....

w wyniku przeprowadzonego postępowania przetargowego w trybie przetargu nieograniczonego z dnia ..... r. na wykonanie robót polegających na :
Przebudowa drogi gminnej nr 103 420 w miejscowości Książnice w zakresie budowy opaski bezpieczeństwa, regulacji szerokości drogi, przebudowy zjazdów oraz przebudowy odwodnienia zgodnie z ustawą prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 r (t.j. Dz. U. 2019 poz.1843) została zawarta umowa o następującej treści.

§ 1

1. Wykonawca zobowiązuje się do zrealizowania na rzecz Zamawiającego robót polegających na: **Przebudowa drogi gminnej nr 103 420 w miejscowości Książnice w zakresie budowy opaski bezpieczeństwa, regulacji szerokości drogi, przebudowy zjazdów oraz przebudowy odwodnienia** zgodnie z kosztorysem ofertowym, specyfikacją techniczną, projektem budowlanym. Realizacja robót prowadzona będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami, polskimi normami i zasadami wiedzy technicznej oraz należytą starannością w ich wykonywaniu, bezpieczeństwem, dobrą jakością i właściwą organizacją.

2. Zamawiający dopuszcza możliwość wystąpienia w trakcie realizacji przedmiotu umowy konieczności wykonania robót zamiennych w stosunku do przewidzianych oraz robót dodatkowych, w sytuacji gdy wykonanie tych robót będzie niezbędne do prawidłowego tj. zgodnego z zasadami wiedzy technicznej i obowiązującymi

na dzień odbioru robót przepisami wykonania przedmiotu umowy określonego w ust. 1 niniejszego paragrafu.

3. Przewiduje się także możliwość ograniczenia zakresu rzeczowego przedmiotu umowy, w sytuacji gdy wykonanie danych robót będzie zbędne do prawidłowego tj. zgodnego z zasadami wiedzy technicznej i obowiązującymi na dzień odbioru robót przepisami, wykonania przedmiotu umowy określonego w ust.1 niniejszego paragrafu. Roboty takie w dalszej części umowy nazywane są robotami „zaniechanymi” .

4. Zamawiający dopuszcza wprowadzenie zamiany materiałów i urządzeń przedstawionych w ofercie przetargowej, pod warunkiem że zmiany te będą korzystne dla zamawiającego. Będą to np. okoliczności:

- a) powodujące obniżenie kosztu ponoszonego przez zamawiającego na eksploatację i konserwację wykonanego przedmiotu umowy,
- b) powodujące poprawienie parametrów technicznych,
- c) wynikające z aktualizacji rozwiązań z uwagi na postęp technologiczny lub zmiany obowiązujących przepisów.

5. Dodatkowo możliwa jest zmiana producenta poszczególnych materiałów i urządzeń przedstawionych w ofercie przetargowej, pod warunkiem że zmiana ta nie spowoduje obniżenia parametrów tych materiałów lub urządzeń.

6. Zmiany, o których mowa w ustępach 2-5 niniejszego paragrafu, muszą być każdorazowo zatwierdzone przez zamawiającego.

§ 2

1. Na przedmiot umowy określony w § 1 składa się zakres rzeczowy określony w projekcie , specyfikacji technicznej i kosztorysie ofertowym

§ 3

1. Za wykonanie przedmiotu umowy, określonego w § 1 ust.1 niniejszej umowy, strony umowy ustalają **wynagrodzenie kosztorysowe w wysokości brutto: .....zł**
(słownie: .....)
- w tym podatek VAT ..... w wysokości .....zł**
(słownie: .....)
- wynagrodzenie w wysokości netto:.....zł**
(słownie: .....)
2. **Wynagrodzenie, określone w ust.1,** odpowiada zakresowi robót przedstawionemu w przedmiarze robót, które było zamieszczone w załączniku do SIWZ i jest wynagrodzeniem kosztorysowym. Zawiera ono ponadto następujące koszty: wszelkich robót przygotowawczych, porządkowych, utrzymania zaplecza budowy, związane z odbiorami wykonanych robót, oraz inne wynikające z niniejszej umowy.
3. Wszelkie inne rodzaje robót niż ujęte w przedmiarach robót oraz zwiększone w porównaniu z przedmiarem robót ilości robót (tzw. konieczne „roboty dodatkowe”) oraz inne koszty niż określone w ust.2 niniejszego paragrafu, „roboty zamienne” , a także „roboty zaniechane”, a konieczne do wykonania i oddania do użytkowania przedmiotu niniejszej umowy określonego w §1 ust.1 niniejszej umowy, mogą być wykonane (lub „zaniechane”) na podstawie protokołów konieczności potwierdzonych przez inspektora nadzoru, zatwierdzonych przez zamawiającego. Bez zatwierdzenia protokołów

konieczności przez zamawiającego wykonawca nie może rozpocząć wykonywania ww. robót lub rezygnować z wykonania robót „zaniechanych”.

4. Rozliczanie robót nastąpi fakturą końcową .

Wartość wykonanych robót będzie obliczana następująco:

a) ceny jednostkowe robót będą przyjmowane z kosztorysu ofertowego, a ilości wykonanych w tym okresie robót – z książki obmiaru. Jednak w ogólnym rozliczeniu (w odniesieniu do całości wykonanych robót) zmiana ustalonego w ust.1 wynagrodzenia nastąpi jedynie w przypadku, gdy ilość faktycznie wykonanych robót będzie odbiegała od ilości przedstawionej w przedmiarze robót (a nie w kosztorysie ofertowym) – w takim przypadku wynagrodzenie określone w ust.1 zostanie proporcjonalnie zmniejszone lub zwiększone przy zachowaniu cen jednostkowych przedstawionych w kosztorysie ofertowym,

b) gdy wystąpią roboty innego rodzaju niż w przedmiarach robót (tzn. takie, których nie można rozliczyć zgodnie z ust. 4a niniejszego paragrafu), a konieczne do wykonania przedmiotu zamówienia, roboty te rozliczone będą na podstawie kosztorysów przygotowanych przez wykonawcę i zatwierdzonych przez inspektora nadzoru oraz zamawiającego. Kosztorysy te opracowane będą w oparciu o następujące założenia:

- ceny czynników produkcji zostaną przyjęte z kosztorysów ofertowych złożonych przez wykonawcę, (tabela czynników produkcji stanowi załącznik do niniejszej umowy)

- w przypadku, gdy nie będzie możliwe rozliczenie danej roboty w oparciu o zapisy w pakt.1 , brakujące ceny czynników produkcji zostaną przyjęte z zeszytów SEKOCENBUD (jako średnie) za okres ich wbudowania,

- podstawą do określenia nakładów rzeczowych będą normy zawarte w kosztorysach ofertowych, a w przypadku ich braku – odpowiednie pozycje KNR. W przypadku braku odpowiednich pozycji w KNR zastosowane zostaną KNNR-y, a następnie wycena indywidualna wykonawcy, zatwierdzona przez zamawiającego.

7. Ostateczne rozliczenie za wykonane roboty nastąpi na podstawie faktury końcowej, wystawionej na podstawie protokołu odbioru końcowego i po stwierdzeniu faktu prawidłowego wykonania całości zamówienia

8. Nieuregulowanie przez Wykonawcę wymaganych świadczeń względem podwykonawców upoważnia Zamawiającego do wstrzymania zapłaty wynagrodzenia Wykonawcy. jednocześnie Wykonawca wyraża zgodę na zapłacenie z przysługującego mu wynagrodzenia bezpośrednio przez Zamawiającego należności przysługujących podwykonawcą od Wykonawcy.

§ 4

Zamawiający zobowiązuje się przekazać Wykonawcy teren budowy w ciągu 7 dni po podpisaniu umowy.

Termin zakończenia robót : do 30 czerwiec 2020 r.

§ 5

Wykonawca ustanawia Kierownika Budowy w osobie:

.....,

adres: ..... telefon: .....

Nr uprawnień:.....

Zamawiający ustanawia Inspektora Nadzoru w osobie:

.....,

adres: ..... telefon: .....

Nr uprawnień:.....

§ 6

Należność faktury końcowej uregulowana zostanie w terminie 14 dni od daty otrzymania przez Zamawiającego tj. Gminę Mielec ul. Głowackiego 5, 39-300 Mielec, faktury i protokołu odbioru wykonanych robót podpisanego przez wszystkich sygnatariuszy umowy: Wykonawcy i Zamawiającego (*zgodnie z zapisami SIWZ*).

§ 7

1. Strony postanawiają, że odpowiedzialność Wykonawcy z tytułu gwarancji za wady fizyczne przedmiotu umowy wynosi ..... miesięcy (zgodnie ze złożoną ofertą), licząc od dnia odbioru końcowego przedmiotu umowy bez zastrzeżeń.
2. Odpowiedzialność Wykonawcy z tytułu rękojmi zostanie rozszerzona przez udzielenie ..... miesięcznej gwarancji jakości za wady fizyczne przedmiotu umowy.
3. Zamawiający zastrzega sobie prawo korzystania z uprawnień z tytułu rękojmi niezależnie od uprawnień wynikających z gwarancji.
4. Wykonawca udzieli Zamawiającemu pisemnej gwarancji jakości i rękojmi w protokole odbioru końcowego przedmiotu umowy.
5. Wykonawca w ramach udzielonej gwarancji zobowiązany jest do:
  - 1) Udziału w przeglądach gwarancyjnych dokonywanych na każde pisemne wezwanie Zamawiającego;
  - 2) Usunięcia na koszt własny wszelkich wad i usterek powstałych w przedmiocie umowy, zmniejszających wartość użytkową, techniczną i estetyczną wykonanych robót.
6. Z czynności przeglądu gwarancyjnego zostanie każdorazowo spisany protokół zawierający wszelkie ustalenia dokonane w toku przeglądu, w tym również dotyczące zakwalifikowania ewentualnie stwierdzonych wad i usterek, przyczyn ich powstania oraz sposobu i terminu usunięcia.
7. W przypadku stwierdzenia wad i usterek, Wykonawca zobowiązuje się do ich usunięcia w terminie wyznaczonym w dniu przeglądu. Jeżeli ze względów technicznych usunięcie wad nie będzie możliwe w wyznaczonym terminie, to Zamawiający wyznaczy nowy termin, z uwzględnieniem możliwości technologicznych i sztuki budowlanej. Nieuzasadnione niedotrzymanie przez Wykonawcę wyznaczonego terminu zakwalifikowane będzie jako odmowa usunięcia wad.

8. Każdorazowe usunięcie wad i usterek potwierdzone zostanie na piśmie przy udziale przedstawicieli Wykonawcy i Zamawiającego, w terminie do 7 dni od dnia pisemnego zawiadomienia Zamawiającego przez Wykonawcę o ich usunięciu.
9. W razie nie usunięcia wad i usterek w wyznaczonym terminie, Zamawiający może usunąć je na koszt Wykonawcy, z zachowaniem swoich praw wynikających z okresu gwarancji i rękojmi. Zamawiający powiadomi pisemnie Wykonawcę o skorzystaniu z powyższego uprawnienia. W takim przypadku pełną należność za wykonane roboty Zamawiający ma prawo potrącić z kwoty wniesionego przez Wykonawcę zabezpieczenia należytego wykonania umowy, o którym mowa w § 12 niniejszej umowy.
10. Na co najmniej 60 dni przed upływem okresu gwarancji i rękojmi ustalonego w umowie, nastąpi ostatni przegląd gwarancyjny mający na celu ustalenie stanu wykonanych robót. Po upływie okresu gwarancji i rękojmi nastąpi odbiór ostateczny mający na celu stwierdzenie usunięcia wad okresu gwarancji.
11. Zamawiający może dochodzić roszczeń z tytułu gwarancji i rękojmi za wady także po upływie okresu gwarancji i rękojmi, jeżeli zgłosi wadę przed upływem tego okresu.
12. Reklamacje z tytułu gwarancji i rękojmi będą przedkładane w formie pisemnej.

§8

1. Wykonawca może powierzyć, zgodnie z ofertą Wykonawcy, wykonanie części robót lub usług PODWYKONAWCOM pod warunkiem, że posiadają oni kwalifikacje do ich wykonania.
2. Wykonawca, Podwykonawca lub dalszy Podwykonawca zamówienia na roboty budowlane zamierzający zawrzeć umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, jest obowiązany, w trakcie realizacji zamówienia publicznego na roboty budowlane, do przedłożenia Zamawiającemu projektu tej umowy, przy czym Podwykonawca lub dalszy Podwykonawca jest obowiązany dołączyć zgodę Wykonawcy na zawarcie umowy o podwykonawstwo o treści zgodnej z projektem umowy.
3. Termin zapłaty wynagrodzenia Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy przewidziany w umowie o podwykonawstwo nie może być dłuższy niż 30 dni od dnia doręczenia Wykonawcy, Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy faktury lub rachunku, potwierdzających wykonanie zleconej Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy roboty budowlanej.
4. Zamawiający, w terminie 7 dni, zgłasza pisemne zastrzeżenia do projektu umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane:
  - a) niespełniającej wymagań określonych w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia;
  - b) gdy przewiduje termin zapłaty wynagrodzenia dłuższy niż 30 dni.
5. Niezgłoszenie pisemnych zastrzeżeń do przedłożonego projektu umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, w terminie 7 dni, uważa się za akceptację projektu umowy przez Zamawiającego.
6. Wykonawca, Podwykonawca lub dalszy Podwykonawca zamówienia na roboty budowlane przedkłada Zamawiającemu poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię zawartej umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, w terminie 7 dni od dnia jej zawarcia.

7. Zamawiający, w terminie 7 dni, zgłasza pisemny sprzeciw do umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, w przypadkach o których mowa w ust. 3 powyżej.
8. Niezgłoszenie pisemnego sprzeciwu do przedłożonej umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, w terminie 7 dni, uważa się za akceptację umowy przez Zamawiającego.
9. Wykonawca, Podwykonawca lub dalszy Podwykonawca zamówienia na roboty budowlane przedkłada Zamawiającemu poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię zawartej umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w terminie 7 dni od dnia jej zawarcia, z wyłączeniem umów o podwykonawstwo o wartości mniejszej niż 0,5% wartości umowy w sprawie zamówienia publicznego. Wyłączenie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, nie dotyczy umów o podwykonawstwo o wartości większej niż 50 000 zł.
10. W przypadku, o którym mowa w ust. 8 powyżej, jeżeli termin zapłaty wynagrodzenia jest dłuższy niż określony w ust. 3 powyżej, Zamawiający informuje o tym Wykonawcę i wzywa go do doprowadzenia do zmiany tej umowy pod rygorem wystąpienia o zapłatę kary umownej.
11. Przepisy ust. 1–9 stosuje się odpowiednio do zmian tej umowy o podwykonawstwo.
12. Zamawiający dokonuje bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez Zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez Wykonawcę, Podwykonawcę lub dalszego Podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane.
13. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 12 powyżej, dotyczy wyłącznie należności powstałych po zaakceptowaniu przez Zamawiającego umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane.
14. Bezpośrednia zapłata obejmuje wyłącznie należne wynagrodzenie, bez odsetek, należnych Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy.
15. Przed dokonaniem bezpośredniej zapłaty Zamawiający jest obowiązany umożliwić Wykonawcy zgłoszenie pisemnych uwag dotyczących zasadności bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, o których mowa w ust. 12 powyżej Zamawiający informuje o terminie zgłaszania uwag, nie krótszym niż 7 dni od dnia doręczenia tej informacji.
16. W przypadku zgłoszenia uwag, o których mowa w ust. 14 powyżej, w terminie wskazanym przez Zamawiającego, Zamawiający może:
  - a) nie dokonać bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, jeżeli Wykonawca wykaże niezasadność takiej zapłaty albo
  - b) złożyć do depozytu sądowego kwotę potrzebną na pokrycie wynagrodzenia Podwykonawcy lub dalszego Podwykonawcy w przypadku istnienia zasadniczej wątpliwości Zamawiającego co do wysokości należnej zapłaty lub podmiotu, któremu płatność się należy, albo
  - c) dokonać bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, jeżeli Podwykonawca lub dalszy Podwykonawca wykaże zasadność takiej zapłaty.
17. W przypadku dokonania bezpośredniej zapłaty Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, o których mowa w ust. 12 powyżej, Zamawiający potrąca kwotę wypłaconego wynagrodzenia z wynagrodzenia należnego Wykonawcy.

18. Konieczność wielokrotnego dokonywania bezpośredniej zapłaty Podwykonawcy lub dalszemu Podwykonawcy, o których mowa w ust. 12 powyżej, lub konieczność dokonania bezpośrednich zapłat na sumę większą niż 5% wartości umowy w sprawie zamówienia publicznego może stanowić podstawę do odstąpienia od umowy w sprawie zamówienia publicznego przez Zamawiającego.
19. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, 5, 8, 10 powyżej przedkładający może poświadczyć za zgodność z oryginałem kopię umowy o podwykonawstwo.
20. Zlecenie wykonania robót Podwykonawcom nie zmienia zobowiązań Wykonawcy wobec Zamawiającego za wykonanie robót. Wykonawca jest odpowiedzialny za działania, uchybienia i zaniedbania Podwykonawców i jego pracowników w takim samym stopniu jakby to były działania, uchybienia lub zaniedbania jego własnych pracowników.
21. Nie zastosowanie się Wykonawcy do wymogów wynikających z zapisów niniejszego paragrafu upoważnia Zamawiającego do podjęcia wszelkich niezbędnych kroków w celu wyegzekwowania od Wykonawcy i wszystkich Podwykonawców powyższych ustaleń aż do odstąpienia od umowy z Wykonawcą z winy Wykonawcy włącznie.

§ 9

1. Wykonawca płaci Zamawiającemu kary umowne:
  - a) za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,05% wynagrodzenia brutto za każdy dzień zwłoki,
  - b) za zwłokę w usunięcia wad stwierdzonych przy odbiorze lub w okresie rękojmi i gwarancji – w wysokości 0,05% wynagrodzenia brutto za każdy dzień zwłoki liczonej od dnia wyznaczonego na usunięcie wad,
  - c) za odstąpienie od umowy z przyczyn zależnych od Wykonawcy w wysokości 5% wynagrodzenia brutto określonego w umowie.
  - d) za brak zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom, w wysokości 0,3% wartości umownego wynagrodzenia brutto za każdy dzień braku lub nieterminowej zapłaty;
  - e) za nieprzedłożenie do zaakceptowania projektu umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, lub projektu jej zmiany, w wysokości 0,3 % wartości umownego wynagrodzenia brutto za każdy dzień opóźnienia przedłożenia w/ w dokumentu;
  - f) za nieprzedłożenie poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii umowy o podwykonawstwo lub jej zmiany, - w wysokości 0,03% wartości umownego wynagrodzenia brutto za każdy dzień opóźnienia przedłożenia w/w dokumentu;
  - g) za brak zmiany umowy o podwykonawstwo w zakresie terminu zapłaty w wysokości 0,03% wartości umownego wynagrodzenia brutto za każdy dzień opóźnienia w zmianie umowy o podwykonawstwo;
  - h) za nie przedłożenie w określonym terminie kopii umowy o pracę osób wykonujących czynności osób wykonujących pracę przy realizacji zamówienia, w wysokości 0,05% całkowitego wynagrodzenia brutto określonego zawartej umowie.

2. Zamawiający płaci Wykonawcy kary umowne:
  - a) za zwłokę w przekazaniu terenu budowy w wysokości 0,05% wynagrodzenia brutto określonego w § 3 ust. 1 za każdy dzień zwłoki
  - b) z tytułu odstąpienia od umowy z przyczyn niezależnych od Wykonawcy w wysokości 5% wynagrodzenia brutto, za wyjątkiem wystąpienia sytuacji przewidzianej w art. 145 ustawy – Prawo zamówień publicznych.
3. Zamawiający może odliczyć kary umowne od płatności należnych Wykonawcy. Zapłata kar umownych nie wpływa na zobowiązania Wykonawcy. Jeśli termin ukończenia zostanie przedłużony po tym, jak zostały zapłacone kary umowne, Zamawiający dokona korekt w przyszłych płatnościach za wszelkie nadpłaty kar umownych zapłaconych przez Wykonawcę.

§ 10

1. Komisyjny odbiór końcowy robót zorganizowany będzie przez Zamawiającego w terminie 7 dni od daty zgłoszenia i potwierdzenia gotowości wykonanych robót do odbioru przez Inspektora Nadzoru..
2. Jeżeli w toku czynności odbioru zostaną stwierdzone wady, to Zamawiającemu przysługują następujące uprawnienia:
  - a) jeżeli wady nadają się do usunięcia, może odmówić odbioru do czasu usunięcia wad,
  - b) jeżeli wady nie nadają się do usunięcia, Zamawiający może odstąpić od Umowy lub żądać nieodpłatnego wykonania przedmiotu Umowy po raz drugi (w zakwestionowanym zakresie).
3. Strony postanawiają, że będzie spisany protokół z czynności odbioru, zawierający wszelkie ustalenia dokonane w toku odbioru, jak też terminy wyznaczone na usunięcie stwierdzonych przy odbiorze wad.
4. Wykonawca jest zobowiązany do zawiadomienia Zamawiającego o usunięciu wad oraz do żądania wyznaczenia terminu na odbiór zakwestionowanych poprzednio robót jako wadliwych.
5. Po protokolarnym stwierdzeniu usunięcia wad stwierdzonych przy odbiorze oraz w okresie gwarancji, rozpoczynają swój bieg terminy na zwrot zabezpieczenia należytego wykonania umowy, o którym mowa w § 12 niniejszej Umowy.
6. Zamawiający może podjąć decyzję o przerwaniu czynności odbioru, jeżeli w czasie tych czynności ujawniono istnienie takich wad, które uniemożliwiają użytkowanie przedmiotu Umowy zgodnie z przeznaczeniem - aż do czasu usunięcia tych wad.

§11

1. Na każde żądanie Zamawiającego lub Inspektora Nadzoru Wykonawca obowiązany jest okazać w stosunku do wskazanych materiałów: certyfikat zgodności z Polską Normą lub aprobatę techniczną.
2. Wykonawca zapewni potrzebne oprzyrządowanie, pracowników oraz materiały wymagane do zbadania, na żądanie Zamawiającego, jakości robót wykonywanych z materiałów Wykonawcy na terenie budowy.

3. Badania, o których mowa w ust. 2, będą realizowane przez Wykonawcę na własny koszt.
4. Jeżeli Zamawiający zażąda badań, które nie były przewidziane niniejszą umową, Wykonawca jest zobowiązany przeprowadzić te badania; jeżeli w rezultacie przeprowadzenia tych badań okaże się, że zastosowane materiały, bądź wykonanie robót, są niezgodne z Umową, to koszty badań dodatkowych obciążają Wykonawcę, w przypadku zgodności koszty pokrywa Zamawiający.
5. Wykonawca zobowiązuje się strzec mienia wymienionego w protokole przekazania placu budowy, zabezpieczyć i oznakować roboty zgodnie z przygotowanym i zatwierdzonym projektem oznakowania i zabezpieczenia robót, dbać o stan techniczny i prawidłowość oznakowania przez cały czas realizacji zadania oraz zapewnić warunki bezpieczeństwa.

§ 12

Zabezpieczenie należytego wykonania umowy.

1. Zabezpieczenie służy pokryciu roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy.
2. Zamawiający ustala zabezpieczenie należytego wykonania umowy zawartej w wyniku postępowania o udzielenie niniejszego zamówienia w wysokości 10 % ceny całkowitej brutto podanej w ofercie (z podatkiem VAT), wybrany Wykonawca zobowiązany jest wnieść zabezpieczenie należytego wykonania umowy w pełnej wysokości, niezależnie od formy jego wniesienia, najpóźniej w dniu zawarcia umowy, ale przed jej podpisaniem.
3. Zabezpieczenie należytego wykonania umowy zostanie wniesione w formie:
.....
4. Jeżeli zabezpieczenie wniesiono w pieniądzu, Zamawiający przechowuje je na rachunku bankowym.
  1. Do zmiany formy zabezpieczenia umowy w trakcie realizacji umowy stosuje się art. 149 ustawy Pzp.
  2. Wykonawcy wspólnie ubiegający się o udzielenie zamówienia, ponoszą solidarną odpowiedzialność za wykonanie umowy i wniesienie zabezpieczenia należytego wykonania umowy.
  3. Zwrot zabezpieczenia należytego wykonania umowy.
    - 7.1. Zamawiający zwróci 70 % wysokości zabezpieczenia w terminie 30 dni od dnia wykonania zamówienia i uznania przez Zamawiającego za należyte wykonane – roboty będące przedmiotem zamówienia.
    - 7.2. Zamawiający pozostawi na zabezpieczenie roszczeń z tytułu rękojmi za wady kwotę wynoszącą 30% wysokości zabezpieczenia.
    - 7.3. Kwota, o której mowa wyżej jest zwracana nie później niż w 15 dniu po upływie okresu rękojmi za wady.

§ 13

1. Zmiana postanowień zawartej umowy może nastąpić za zgodą obu stron z zachowaniem warunków określonych w art. 144 ustawy Prawo zamówień publicznych wyrażoną na piśmie pod rygorem nieważności takiej zmiany.
2. Zamawiający przewiduje możliwość zmian postanowień zawartej umowy w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy, w

przypadku wystąpienia co najmniej jednej z okoliczności wymienionych poniżej, z uwzględnieniem podawanych warunków ich wprowadzenia:

2.1. Zmiana terminu realizacji umowy:

- a) wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności uniemożliwiających realizację kontraktu w terminie poprzez wyjątkowo niesprzyjające warunki atmosferyczne, siły wyższej uniemożliwiającej prowadzenie robót, dokonywanie odbioru.
- b) zmiany będące następstwem okoliczności leżących po stronie zamawiającego:
  - wstrzymanie robót przez zamawiającego,
  - konieczność usunięcia błędów lub wprowadzenia zmian w dokumentacji projektowej lub innych dokumentach budowy,
  - nieterminowe przekazanie terenu budowy, dokumentów budowy wymaganych przepisami prawa,
- c) będą miały miejsce uzasadnione zmiany w zakresie sposobu wykonania przedmiotu zamówienia proponowane przez Zamawiającego lub Wykonawcę, jeżeli zmiany te są korzystne dla Zamawiającego,
- d) zmiany będące następstwem działania organów administracji,
- e) jakiegokolwiek opóźnienia, utrudnienia lub przeszkód spowodowanych przez lub dających się przypisać zamawiającemu lub innemu wykonawcy zatrudnionemu przez zamawiającego na terenie wykonywania prac budowlanych,
- f) działania osób trzecich, nie będących konsekwencją winy którejkolwiek ze stron, uniemożliwią wykonywanie prac,
- g) inne przyczyny zewnętrzne niezależne od zamawiającego oraz wykonawcy skutkujące niemożnością prowadzenia prac.
- h) protestów mieszkańców lub innych osób prawnych i fizycznych w tym przypadku termin realizacji zadania zostanie wydłużony do czasu uzyskania ostatecznej decyzji rozstrzygającej protest.

W przypadku wystąpienia którejkolwiek z ww. okoliczności termin wykonania umowy może ulec odpowiedniemu przedłużeniu o czas niezbędny do zakończenia wykonywania jej przedmiotu w sposób należyty, nie dłużej jednak niż okres trwania tych okoliczności.

2.2. Zmiana sposobu spełnienia świadczenia:

- a) zmiany technologiczne, w szczególności konieczność zrealizowania projektu przy zastosowaniu innych rozwiązań technicznych/technologicznych niż wskazane w dokumentacji projektowej w sytuacji, gdyby zastosowanie przewidzianych rozwiązań groziło niewykonaniem lub wadliwym wykonaniem projektu,
- b) konieczność zrealizowania projektu przy zastosowaniu innych rozwiązań technicznych lub materiałowych ze względu na zmiany obowiązującego prawa lub z uwagi na postęp technologiczny,
- c) zmiany jakości lub innych parametrów charakterystycznych dla danego elementu robót,
- d) zmiana producenta urządzeń lub wyposażenia,
- e) zmiany wymiarów, położenia lub wysokości części robót budowlanych, Ww. zmiany będą wprowadzane wyłącznie w zakresie umożliwiającym oddanie przedmiotu umowy do użytkowania, a zamawiający może ponieść ryzyko zwiększenia wynagrodzenia z tytułu takich zmian wyłącznie w kwocie równej zwiększonym z tego powodu kosztom. Wskazane zmiany mogą być powiązane z obniżeniem wynagrodzenia na zasadach określonych przez strony.

2.3. Zmiany osobowe

Zmiana osób, przy pomocy których wykonawca realizuje przedmiot umowy, na inne legitymujące się co najmniej równoważnymi uprawnieniami i kwalifikacjami, o których mowa w ustawie Prawo budowlane w trakcie realizacji przedmiotu umowy, musi być uzasadniona przez Wykonawcę na piśmie i wymaga zaakceptowania przez Zamawiającego. Zamawiający zaakceptuje taką zmianę w terminie 7 dni od daty przedłożenia propozycji wyłącznie wtedy, gdy kwalifikacje i doświadczenie wskazanych osób będą spełniać warunki postawione w tym zakresie w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia.

2.4. Zmiana wynagrodzenia:

a) W przypadku rezygnacji przez zamawiającego z realizacji części przedmiotu umowy – w takim przypadku wynagrodzenie przysługujące wykonawcy zostanie pomniejszone, przy czym zamawiający zapłaci za wszystkie spełnione świadczenia oraz udokumentowane koszty, które wykonawca poniósł w związku z wynikającymi z umowy planowanymi świadczeniami.

b) zmiany stawki podatku VAT:

- w przypadku zwiększenia stawki podatku VAT - ceny jednostkowe netto nie mogą być wyższe niż zadeklarowane w tabeli elementów rozliczeniowych. Wartość wynagrodzenia brutto nie ulegnie zmianie w okresie obowiązywania umowy.

- w przypadku zmniejszenia stawki podatku VAT - ceny jednostkowe netto nie mogą być wyższe niż zadeklarowane w tabeli elementów rozliczeniowych. Wartość wynagrodzenia brutto zostanie pomniejszona z odpowiednim zastosowaniem zmniejszonej stawki podatku VAT.

2.5 Zmiana podwykonawców:

Wystąpi konieczność dokonania (za zgodą Zamawiającego) zmiany (nowy podwykonawca musi spełnić takie same warunki jak podwykonawca pierwotny) lub wprowadzenia nowego podwykonawcy z zachowaniem wymagań dotyczących części, które nie mogą być powierzone podwykonawcy lub też całkowitej rezygnacji z udziału podwykonawcy.

2.6 Zmiana dokumentacji projektowej :

a) Jeżeli zmiany o których mowa w pkt 2.2 wymagają zmiany specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót, strona inicjująca zmianę przedstawi projekt zamienny zawierający opis proponowanych zmian wraz z informacją – o konieczności lub nie – zmiany zgłoszenia oraz przedmiar. Wymaga to akceptacji i zatwierdzenia do realizacji przez zamawiającego.

b) jeżeli zmiana będzie miała wpływ na wynagrodzenie wykonawcy podstawą obliczenia jej kosztów stanowi projekt zamienny, o którym mowa w pkt a oraz kalkulacja uproszczona sporządzona w oparciu o uzgodniony z zamawiającym publikator cen jednostkowych robót budowlanych dla kwartału poprzedzającego termin wykonania robót budowlanych.

2.7. Pozostałe zmiany:

Strony dopuszczają możliwość dokonywania zmian w umowie spowodowanych zmianami powszechnie obowiązujących przepisów prawa, które zaczęły obowiązywać po dniu zawarcia umowy, wraz ze skutkami wprowadzenia takiej zmiany, które mają wpływ na koszty wykonania przedmiotu umowy, w tym w szczególności wysokości wynagrodzenia należnego Wykonawcy, w przypadku wejścia w życie przepisów powodujących zmianę:

- 1) wysokości stawki podatku od towarów i usług,
- 2) wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie art.2 ust. 3-5 ustawy z dnia 10 października 2002 roku o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
- 3) zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu lub wysokości stawki składki na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne.

W przypadku zmian, o których mowa w ust. 2.7 Wykonawca powinien przedstawić oraz wykazać Zamawiającemu za pomocą odpowiednich dokumentów, w jaki sposób wyżej wymienione zmiany wpływają na koszty wykonania przedmiotu umowy przez Wykonawcę.

W przypadku, gdy Zamawiający uzna, że Wykonawca wykazał wpływ zmiany przepisów prawa na koszty wykonania przedmiotu umowy strony dokonają stosownej zmiany Umowy, w formie pisemnego aneksu

3. Wszystkie powyższe postanowienia stanowią katalog zmian, na które Zamawiający może wyrazić zgodę. Nie stanowią jednocześnie zobowiązania Zamawiającego do wyrażenia takiej zgody. Powyższe zmiany do umowy winny być wprowadzone poprzez zmianę do umowy – aneksu podpisanego przez obie strony i zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne.
4. W przypadku każdej zmiany o której mowa powyżej po stronie wnoszącego propozycję zmian leży udokumentowanie powstałej okoliczności.
5. Dokonanie nieistotnych zmian (zgodnie z definicją zawartą w art. 36a ust 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane) wynikających z zasad wiedzy technicznej nie stanowi zmiany tej umowy, jeżeli nie powoduje istotnego zwiększenia wynagrodzenia wykonawcy oraz nie wykracza poza zakres zamówienia podstawowego.
6. Z okoliczności stanowiących podstawę zmiany do umowy zostanie sporządzony protokół konieczności zawierający uzasadnienie faktyczne i prawne, podpisany przez obie strony niniejszej umowy.
7. Zmiana do umowy w sprawie zamówienia publicznego bez zachowania formy pisemnej jest dotknięta sankcją nieważności, a więc nie wywołuje skutków prawnych.

§ 14

1. Oprócz wypadków wymienionych w treści tytułu XV Kodeksu Cywilnego stronom przysługuje prawo odstąpienia od Umowy w podanych niżej przypadkach.
2. Zamawiającemu przysługuje prawo odstąpienia od Umowy:
  - a) w razie upadłości lub rozwiązania firmy Wykonawcy,
  - b) gdy zostanie wydany nakaz zajęcia majątku Wykonawcy,
  - c) Wykonawca nie rozpoczął robót bez uzasadnionych przyczyn oraz nie kontynuuje ich, pomimo wezwania Zamawiającego złożonego na piśmie,
  - d) Wykonawca przerwał realizację robót i przerwa ta trwa dłużej niż 7 dni bez uzasadnionej przyczyny.

- e) Zamawiający może odstąpić od Umowy z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, gdy Wykonawca nienależycie wykonuje Umowę, w szczególności gdy zwłoka w przedłożeniu kopii umowy o pracę osób wykonujących czynności przy dokonywaniu zamówienia przekroczy 5 dni.
3. Odstąpienie od Umowy powinno nastąpić w formie pisemnej pod rygorem nieważności takiego oświadczenia i powinno zawierać uzasadnienie. Zawiadomienie powinno być przekazane Wykonawcy co najmniej 7 dni przed terminem odstąpienia.
4. W wypadku odstąpienia od Umowy, Wykonawcę oraz Zamawiającego obciążają następujące obowiązki:
- a) w terminie siedmiu dni od daty odstąpienia od Umowy, Wykonawca przy udziale Zamawiającego sporządzi szczegółowy protokół inwentaryzacji robót w toku, według stanu na dzień odstąpienia,
  - b) Wykonawca zabezpieczy przerwane roboty w zakresie obustronnie uzgodnionym, na koszt tej strony, która odstąpiła od Umowy,
5. Zamawiający w razie odstąpienia od Umowy z przyczyn, za które Wykonawca nie odpowiada, obowiązany jest do:
- a) dokonania odbioru robót przerwanych oraz do zapłaty wynagrodzenia za roboty, które zostały wykonane do dnia odstąpienia,
  - b) przejścia od Wykonawcy pod swój dozór terenu budowy.

§ 15

Wymagania dotyczące zatrudniania na podstawie umowy o pracę:

1. Stosownie do dyspozycji art. 29 ust. 3 a) Zamawiający wymaga, aby Wykonawca lub podwykonawca przy realizacji przedmiotu zamówienia zatrudniał na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów Kodeksu Pracy
2. Najpóźniej w dniu podpisania umowy Wykonawca dostarczy Zamawiającemu kompletną Listę Pracowników przeznaczonych do realizacji zamówienia ze wskazaniem podstawy dysponowania tymi osobami, która stanowić będzie załącznik do umowy.
3. Roboty budowlane objęte przedmiotem umowy będą świadczone przez osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy -zwane Pracownikami wymienione w załączniku nr 2 do Umowy pn. „Wykaz Pracowników”.
4. Wykonawca zobowiązuje się, że Pracownicy wykonujący przedmiot umowy wskazani w Wykazie Pracowników będą w okresie realizacji umowy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. -Kodeks pracy (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 917 z późn. zm.) oraz otrzymywać wynagrodzenie za pracę równe lub przekraczające równowartość wysokości wynagrodzenia minimalnego, o którym mowa w ustawie z 10.10.2002 o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (tj. Dz.U., z 2018 r. poz. 2177)
5. Każdorazowo na żądanie Zamawiającego, w terminie wskazanym przez Zamawiającego nie krótszym niż 3 dni robocze, Wykonawca zobowiązuje się przedłożyć do wglądu dokumenty potwierdzające, że Przedmiot Umowy jest wykonywany przez osoby będące pracownikami. Dokumentami, o których mowa w zdaniu pierwszym mogą być umowy o pracę. W celu wypełnienia obowiązku, o

którym mowa w niniejszym punkcie Wykonawca zobowiązany jest do uzyskania od pracowników zgody na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

6. Nieprzedłożenie przez Wykonawcę kopii umów zawartych przez Wykonawcę z Pracownikami świadczącymi usługi w terminie wskazanym przez Zamawiającego zgodnie z pkt. 5. będzie traktowane jako niewypełnienie obowiązku zatrudnienia Pracowników świadczących usługi na podstawie umowy o pracę.

7. W celu kontroli przestrzegania postanowień umowy przez Wykonawcę przedstawiciel Zamawiającego uprawniony jest w każdym czasie do weryfikacji tożsamości Personelu Wykonawcy uczestniczącego w realizacji przedmiotu umowy.

8. Zamawiający dopuszcza możliwość zmiany osób, przy pomocy, których Wykonawca świadczyć będzie przedmiot umowy, na inne posiadające co najmniej taką samą wiedzę, doświadczenie i kwalifikacje opisane w siwz z zachowaniem wymogów dotyczących zatrudniania na podstawie umowy o pracę. O planowanej zmianie osób, przy pomocy których Wykonawca wykonuje Przedmiot Umowy, Wykonawca zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić Zamawiającego na piśmie przed dopuszczeniem tych osób do wykonywania prac.

9. Za niedopełnienie wymogu zatrudniania Pracowników świadczących przedmiot umowy na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów Kodeksu Pracy, Wykonawca zapłaci Zamawiającemu kary umowne w wysokości kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (obowiązujących w chwili stwierdzenia przez Zamawiającego niedopełnienia przez Wykonawcę wymogu zatrudniania Pracowników świadczących przedmiot umowy na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów Kodeksu Pracy) oraz liczby miesięcy w okresie realizacji Umowy, w których nie dopełniono przedmiotowego wymogu – za każdą osobę poniżej liczby wymaganych Pracowników świadczących przedmiot umowy na podstawie umowy o pracę wskazanej przez Zamawiającego w punkcie 1

10. Wykonawca, najpóźniej w dniu zawarcia Umowy oraz w trakcie jej realizacji na każde wezwanie Zamawiającego zobowiązuje się przedstawić bieżące dokumenty potwierdzające, że Przedmiot Umowy jest wykonywany przez osoby będące pracownikami.

§ 16

1. Jeżeli w trakcie realizacji umowy dojdzie do przekazania wykonawcy danych osobowych niezbędnych do realizacji zamówienia, zamawiający będzie ich administratorem w rozumieniu art. 4 pkt 7 Rozporządzenia PE i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (zwane dalej „Rozporządzeniem”), a Wykonawca – podmiotem przetwarzającym te dane w rozumieniu pkt 8 tego przepisu.

2. Zamawiający powierza Wykonawcy, w trybie art. 28 Rozporządzenia dane osobowe do przetwarzania, wyłącznie w celu wykonania przedmiotu niniejszej umowy.

3. Wykonawca zobowiązuje się:

- a. przetwarzać powierzone mu dane osobowe zgodnie z niniejszą umową, Rozporządzeniem oraz z innymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego, które chronią prawa osób, których dane dotyczą,
- b. do zabezpieczenia przetwarzanych danych, poprzez stosowanie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych zapewniających adekwatny stopień bezpieczeństwa odpowiadający ryzyku związanym z przetwarzaniem danych osobowych, o których mowa w art. 32 Rozporządzenia,
- c. dołożyć należytej staranności przy przetwarzaniu powierzonych danych osobowych,
- d. do nadania upoważnień do przetwarzania danych osobowych wszystkim osobom, które będą przetwarzały powierzone dane w celu realizacji niniejszej umowy,
- e. zapewnić zachowanie w tajemnicy, (o której mowa w art. 28 ust 3 pkt b Rozporządzenia) przetwarzanych danych przez osoby, które upoważnia do przetwarzania danych osobowych w celu realizacji niniejszej umowy, zarówno w trakcie zatrudnienia ich w Podmiocie przetwarzającym, jak i po jego ustaniu.

4. Wykonawca po wykonaniu przedmiotu zamówienia, usuwa / zwraca Zamawiającemu wszelkie dane osobowe oraz usuwa wszelkie ich istniejące kopie, chyba że prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego nakazują przechowywanie danych osobowych.

5. Wykonawca pomaga Zamawiającemu w niezbędnym zakresie wywiązywać się z obowiązku odpowiadania na żądania osoby, której dane dotyczą oraz wywiązywania się z obowiązków określonych w art. 32-36 Rozporządzenia.

6. Wykonawca, po stwierdzeniu naruszenia ochrony danych osobowych bez zbędnej zwłoki zgłasza je administratorowi, nie później niż w ciągu 72 godzin od stwierdzenia naruszenia.

7. Inspektorem Ochrony Danych Osobowych jest: **iod@ug.mielec.pl**

8. Zamawiający, zgodnie z art. 28 ust. 3 pkt h) Rozporządzenia ma prawo kontroli, czy środki zastosowane przez Wykonawcę przy przetwarzaniu i zabezpieczeniu powierzonych danych osobowych spełniają postanowienia umowy, w tym zlecenia jej wykonania audytorowi.

9. Zamawiający realizować będzie prawo kontroli w godzinach pracy Wykonawcy informując o kontroli minimum 3 dni przed planowanym jej przeprowadzeniem.

10. Wykonawca zobowiązuje się do usunięcia uchybień stwierdzonych podczas kontroli w terminie nie dłuższym niż 7 dni

11. Wykonawca udostępnia Zamawiającemu wszelkie informacje niezbędne do wykazania spełnienia obowiązków określonych w art. 28 Rozporządzenia.

12. Wykonawca może powierzyć dane osobowe objęte niniejszą umową do dalszego przetwarzania podwykonawcom jedynie w celu wykonania umowy po uzyskaniu uprzedniej pisemnej zgody Zamawiającego.

13. Podwykonawca, winien spełniać te same gwarancje i obowiązki jakie zostały nałożone na Wykonawcę.

14. Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność wobec Zamawiającego za działanie podwykonawcy w zakresie obowiązku ochrony danych.

15. Wykonawca zobowiązuje się do niezwłocznego poinformowania Zamawiającego o jakimkolwiek postępowaniu, w szczególności administracyjnym lub sądowym, dotyczącym przetwarzania przez Wykonawcę danych osobowych określonych w umowie, o jakiegokolwiek decyzji administracyjnej lub orzeczeniu dotyczącym przetwarzania tych danych, skierowanych do Wykonawcy, a także o wszelkich planowanych, o ile są wiadome, lub realizowanych kontrolach i inspekcjach dotyczących przetwarzania danych osobowych, w szczególności prowadzonych przez inspektorów upoważnionych przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

16. Wykonawca zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji, danych, materiałów, dokumentów i danych osobowych otrzymanych od Zamawiającego oraz danych uzyskanych w jakikolwiek inny sposób, zamierzony czy przypadkowy w formie ustnej, pisemnej lub elektronicznej („dane poufne”).

17. Podmiot przetwarzający oświadcza, że w związku ze zobowiązaniem do zachowania w tajemnicy danych poufnych nie będą one wykorzystywane, ujawniane ani udostępniane w innym celu niż wykonanie Umowy, chyba że konieczność ujawnienia posiadanych informacji wynika z obowiązujących przepisów prawa lub Umowy.

17

§ 17

W sprawach nieuregulowanych niniejszą Umową stosuje się przepisy Ustawy Prawo Zamówień Publicznych,

§ 18

Umowę niniejszą sporządza się w trzech egzemplarzach, jeden egzemplarz dla Wykonawcy i dwa egzemplarze dla Zamawiającego.

Z A M A W I A J Ą C Y:

W Y K O N A W C A:

Sporządził: Inspektor Andrzej Bieniek tel. 17 774 56, a.bieniek@ug.mielec.pl